

Τεχνικὴ αὐταπάρνησις τῆς ὀμιλίας

ΕΚ ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΚΗΣ ΠΛΑΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ ΛΟΓΟΝ ΧΩΡΙΣ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας δὲν ὀμιλοῦν, διὰ νὰ ἐκφράζουν μὲ τὸν λόγον τὴν ὑπαρξίν των, ἀλλ' εἴτε διὰ νὰ συνεννοηθοῦν χάριν ἐνὸς ἐντολοδότου, εἴτε διὰ νὰ πείσουν τοὺς ἄλλους, ὅτι γνωρίζουν, ὅ,τι θὰ ἔπρεπε νὰ μάθουν, εἴτε δὲν συζητοῦν, διὰ νὰ μὴ εὐρεθοῦν εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀλλάξουν γνώμην. Οἱ λόγοι διὰ τοῦτο δὲν συναντοῦν σήμερον τοὺς λόγους, ἀλλ' εἴτε προσπαθοῦν νὰ παρακάμψουν οἱ μὲν τοὺς δέ, εἴτε στρέφουν ἀλλοῦ τὴν προσοχὴν των, ὅταν πλησιάσουν, εἴτε παραιτοῦνται τῆς ἐκφράσεως καὶ ἀπομονώνουν τὸν ἄνθρωπον, εἴτε ἐκστρατεύουν καὶ συγκρούονται πρὸς ὅσους ἔρχονται ἐκ τῆς ἀντιθέτου κατευθύνσεως. Αὐτὸ συμβαίνει, διότι οἱ λόγοι σήμερον προκύπτουν καὶ θέλουν νὰ διατηρηθοῦν ἢ νὰ ἐπικρατήσουν, χωρὶς νὰ χρειάζωνται προσωπικὴν ὑποστήριξιν οὔτε τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἄλλων.

Βεβαίως ὑπήρξαν καὶ ἄλλαι ἐποχαί, αἱ ὁποῖαι ἀνέθεσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μεταδώσουν ἔτοιμα περιγράμματα. Ἐντὸς ὧμως τῶν περιγραμμάτων αὐτῶν ἐτοποθέτει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀτομικὴν του ὑπαρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Σ.Α.Τ.Π.Σ.Τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ξιν. Τὸ περίγραμμά ἦτο ὁ χώρος τῆς προσωπικῆς ἀντιπαραθέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν κόσμον. Συνέβαινε τότε εἰς τὴν ἀντιπαραθέσιν αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος νὰ διασπᾷ τὰ σχήματα καὶ νὰ συνάπτῃ δεσμούς πρὸς τὸ οὐσιώδες ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κόσμου μὲ τὴν ἐντελῶς ἰδικὴν του ἰκανότητα. Συνηθέστερον ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἀπέφυγον ἢ δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐγγίσουν τὰ ἐπίσημα πνευματικά των ὄρια, ἐσχημάτιζον δηλαδή ἐντὸς τῶν ὄρων τοῦ πνεύματος ἰδιωτικούς χώρους χωρὶς ἀξιώσεις, πνευματικά οἰκοδομήματα χαμηλοῦ ὕψους, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐστεγάζετο ὁλόκληρος ὁ προσωπικός των κόσμος. Ὅταν λοιπὸν μετέδιδον οἱ μὲν εἰς τοὺς δὲ τὰ περιεχόμενα τῆς πίστεώς των, ὁ λόγος των διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ εἶναι ἐντελῶς ὑποκειμενικός καὶ ἴσως μάλιστα ἐλάχιστα νὰ ἐκπροσωπῇ τὸ περίγραμμά, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀνεπτύσσετο, ἦτο ὅμως παρὰ τὴν εὐτέλειάν του αὐθεντικός, ἐνδειξίς κάποτε μιᾶς προσωπικῆς πλάνης, ὄχι ὅμως ὀλιγώτερον τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐντὸς του εἶχε χωρέσει ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ λόγος λοιπὸν κατώρθωσε μέχρι σήμερον νὰ εἶναι αὐθεντικός, ἔστω καὶ ἂν, συγκρινόμενος μὲ τὴν ἐπίσημον παράδοσιν, ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ἐσφαλμένος. Ἐὰν σήμερον ἡ κατάστασις αὐτὴ ἀντιστρέφεται, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ λόγος ἀρχίζει νὰ συμπίπτῃ ἀπολύτως πρὸς τὴν ἐπίσημον παράδοσιν, νὰ εἶναι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς πιστότητος κατὰ πάντα ὀρθός, νὰ ἐπιτυχᾷ ὅμως αὐτὸ τὸ κατόρθωμα μὲ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ αὐθεντικοῦ του περιεχομένου. Οἱ λόγοι σήμερον κατορθώνουν νὰ ὑπερπηθήσουν τὴν ὑποκειμενικὴν ἀβεβαιότητα, νὰ γίνωνται ἐσωτερικῶς ἀπρόσιτοι, νὰ πείθουν καὶ νὰ διαδίδωνται, χωρὶς νὰ ὑφίστανται ἐσωτερικὴν φθοράν, χωρὶς νὰ μεταφέρουν ὅμως ἐντὸς των τὸν ἄνθρωπον.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗΝ. Ἐπειδὴ οἱ λόγοι δὲν μεταφέρουν σήμερον τὸν ἄνθρωπον, δὲν τοῦ εἶναι ἀπαραίτητοι. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν τεχνικῶν ἀνθρώπων, ἐὰν ἦτο δυνατόν, θ' ἀπέφευγον τὴν ὁμιλίαν, διότι ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των πράγματα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐνσαρκώνουν καλύτερον ἀπ' ὅ,τι θὰ τὸ ἐπετύγχανεν ἡ γλῶσσα. Συντελεῖται σήμερον εἰς τὴν ἱστορίαν τὸ πρωτάκουστον γεγονός, νὰ συμβολίζεται ὁ ἄνθρωπος, ὅπως εἶναι καὶ ὅπως πιστεύει ὅτι εἶναι, εἰς τὰ πράγματα τοῦ περιβάλλοντός του καὶ διὰ τοῦτο νὰ μὴ χρειάζεται ἀπαραιτήτως τὴν γλῶσσαν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ περιβάλλον ἀρχίζει νὰ προσλαμβάνει γλωσσικὴν διάστασιν, νὰ ὑποκαθιστᾷ τὴν γλῶσσαν εἰς τὸ ἔργον τῆς, νὰ εἶναι κατὰ κάποιον τρόπον μία ἔνυλος ὁμιλία, εἰς ἀναριθμήτους περιπτώσεις ἰσχυροτέρα ὡς πρὸς τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν ἀπὸ τὴν συνήθη δυνατότητα τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Διὰ τοῦτο ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος παύει νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη-

κην τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως καὶ ἐπομένως τοῦ διαλόγου, διότι δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ συζητήσῃ, ἐφ' ὅσον τοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ δείξῃ, τί ἐκπροσωπεῖ, ποῦ ἀκριβῶς ὑπάγεται καὶ κατὰ τοῦτο τί εἶναι, διὰ τοῦ ὕψους ἐπὶ παραδείγματι τοῦ μισθοῦ του ἢ διὰ τῶν ἠλεκτρικῶν του ἐξαρτημάτων, τῆς κάρτας του ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῆς συμφωνίας του μὲ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς μόδας ἢ τοῦ ἰδιωτικοῦ του αὐτοκινήτου, δειγμάτων τοῦ τί ἀξίζει πολὺ περισσότερο εὐγλώττων ἀπὸ κάθε τρόπον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐχρειάζετο γλωσσικὴν συμβολήν. Τὰ νέα εἶδη τῶν ἀνακοινώσεων σημαίνουν ὁμῶς ταυτοχρόνως, ὅτι τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας ἐνδιαφέρει ὀλιγώτερον ἢ μετάδοσις ἐνὸς γεγονότος καὶ περισσότερο ἢ παρουσίασις τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὡς τρόπου ἐπιτυχίας εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ λόγος τοῦ διαλόγου δὲν ἔχει διὰ τοῦτο τόσον ὡς σκοπὸν νὰ εὕρῃ τὴν ρίζαν τῶν προβλημάτων, ἀλλὰ νὰ στηρίξῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν, διὰ νὰ κρύψουν, ὅτι τὰ ἐσωτερικὰ των στηρίγματα ἔχουν καταρρεύσει.

Ἐν ὅσῳ ὁ ἄνθρωπος ἐπίστευεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἰδανικὰ τοῦ τόπου του καὶ εἶχε συγχρόνως τὴν ἰκανότητα νὰ δώσῃ τὸ πρόσωπόν του εἰς τὰ πράγματα τῆς καθημερινῆς του ἀσχολίας, ἐν ὅσῳ ἐγνώριζε, διατὶ ζῆ καὶ ἦτο εἰς τὴν πράξιν του ὀλόκληρος, ὁ λόγος ἦτο ἐλεύθερος νὰ στραφῇ πρὸς ὅλα τὰ θέματα καὶ νὰ δεχθῇ τὴν ιδιότητα τῆς ἀκροάσεως ὡς ἐσωτερικόν του γνώρισμα, νὰ θέλῃ νὰ μάθῃ, τί συμβαίνει γύρω του ἢ νὰ προσφέρῃ τὴν συνδρομὴν του, ὅταν ἄλλοι ἐπεκαλοῦντο τὴν πείραν καὶ τὴν δύναμίν του. Ἡ ἐλευθερία αὕτη διοχετεύεται σήμερον πρὸς μίαν καὶ μόνην σχεδὸν ὑπεράνθρωπον κατεύθυνσιν, τὴν ὑποκατάστασιν τοῦ εἶναι διὰ τοῦ λόγου, τὴν γλωσσικὴν παράστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως θὰ ἤθελε νὰ εἶναι ὀντολογικῶς. Ἡ ἀπουσία τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ἡ κρίσις τῆς ἀξιόπρεπείας, ἡ ἐνοχλητικὴ ἐπίγνωσις, ὅτι δὲν ὑπάρχουν λόγοι προσωπικῆς ἐκτιμῆσεως, ἀναγκάζει τὸν λόγον νὰ σηκώσῃ ὀλόκληρον τὸ βάρος τῆς ἐντυπώσεως, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη καταστροφή δὲν ἔχει συμβῆ.

Συμβαίνει ὁμῶς εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὁ λόγος νὰ ἔχῃ τεχνικὴν ἐφεδρείαν εἰς τὸ ἐγχείρημά του, παράλληλα μέσα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τῆς ἀξιώσεως καὶ μάλιστα νὰ προηγῆται ἢ νὰ ἔπεται αὐτῶν τῶν μέσων καὶ νὰ τὰ συμπληρῶνῃ, ὅπου ἡ ἐπίδειξις των παρουσιάζει τεχνικῶς ἀνυπέρβλητα προσκόμματα. Ἡ ὁμιλία τελικῶς ὑποβιβάζεται εἰς ὑποσημείωσιν γεγονότων, τὰ ὁποῖα βασικῶς λέγονται χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς γλώσσης. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητος σήμερον ὁ λόγος, διὰ νὰ δείξῃ ὁ ἄνθρωπος, τί ἔζησε, τί εἶναι καὶ τί πιστεύει, ἀλλὰ μία δυνατὸς ἐπεξηγήσεως, ὅταν τὸ τεχνικὸν κατόρθωμα ἔχῃ πλευράς, αἱ ὁποῖαι διαφεύγουν τῆς κοινῆς προσοχῆς.

ΜΟΝΑΧΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΑΧΩΡΗΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ. Ἡ σημερινὴ γλώσσα παύει νὰ συνδέῃ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἐκφράζῃ τὸν ἐσωτερι-

κὸν κόσμον καὶ συνεπῶς νὰ συμφιλιώνη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κόσμου, ὅσους συνομιλοῦν. Διὰ τὴν διείσδυσιν αὐτὴν ὑπάρχει ἡ ἀνακοί-
νωσις τῆς ἐπιστήμης, ἀκατάληπτος βεβαίως εἰς τοὺς πολλούς, ὅπως-
δήποτε ὅμως ἔργον τῶν ἀρμοδίων. Διὰ τὸ εἶδος τῶν σχέσεων μεταξύ
τῶν ἀνθρώπων φροντίζει ὁ νόμος, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται κανεὶς νὰ
σκεφθῆ ἢ νὰ μάθῃ ἐκ τῶν ἄλλων, πῶς πρέπει νὰ συμπεριφερθῆ. Διὰ
τὰ δημόσια πράγματα εὐθύνεται ὁ πρὸς τοῦτο ἐκλεγείς ἀντιπρόσωπος
τῆς κοινῆς γνώμης καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνοίγεται ὁ χώρος τῶν
ἀτομικῶν ἀπασχολήσεων.

Ἄναμφιβόλως εἰς χώρας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται καθ' ὁδὸν πρὸς
τὴν τεχνικὴν οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἀκόμη καιρὸν νὰ ἐνδιαφέρονται μὲ
πολὺ πάθος διὰ τὰ κοινὰ καὶ τὴν μοῖραν τῶν ἄλλων, ὅταν ὅμως δη-
μιουργήσουν τὸ ἀπαιτούμενον τεχνικὸν κλίμα, θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ πε-
ριορίσουν τὰ γενικά των ἐνδιαφέροντα καὶ νὰ γίνουν, πρὸς μεγάλην
ἀμηχανίαν τῶν ὑποψηφίων καὶ ἱκανοποίησιν τῶν ἐν ἰσχύϊ κυβερνή-
σεων, συνεχῶς περισσότερον ἀσυγκίνητοι διὰ τὴν τύχην των ὡς συν-
όλων. Ὁ ἄνθρωπος τῆς τεχνικῆς ἔχει ἀπασχολήσεις καὶ σχέδια ἐπι-
τακτικῶν χαρακτήρος, ὥστε τοῦ εἶναι δύσκολον νὰ διαθέσῃ χρόνον
καὶ δι' ἄλλα ζητήματα, πλὴν ὅσων σταθεροποιοῦν καὶ αὐξάνουν, ὅ,τι
ἔχει. Πρόκειται ὅμως ἐνταῦθα περὶ ἐνὸς προβλήματος, τὸ ὁποῖον,
ὅπως καὶ τὰ ὑπόλοιπα, λύνεται εὐκόλως χωρὶς τὴν συμμετοχὴν του,
ἀρκεῖ νὰ ἐκλέξῃ τὸ κατάλληλον κόμμα. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ ἀμέσως
πρὸς τὴν τεχνικὴν του ζωὴν συνδεόμενον πρόβλημα τῆς διατηρήσεως
καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀναγκῶν του ἔχει ἀνατεθῆ εἰς ἐκείνους,
οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν ἀνάγκην του ὡς ἐπάγγελμά των, μένει εἰς τὴν
διάθεσίν του πολὺτιμος χρόνος, διὰ νὰ καταναλίσκῃ ὅσον τὸ δυνατὸν
περισσότερα πράγματα.

Ἡ κατανάλωσις μεταβάλλει σήμερον τὴν στάσιν τοῦ ἀνθρώ-
που ἔναντι τοῦ κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος. Ὑποχρεώνει τοὺς
προσηλύτους νὰ φεύγουν τὸν κόσμον καὶ νὰ ζητοῦν τὴν μόνωσιν μὲ
τὴν βεβαιότητα, ὅτι μακρὰν τοῦ θορύβου καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
θὰ συνδεθοῦν πρὸς ὅ,τι ἔχει ὁ κόσμος πολυτιμότερον. Ἀναχωροῦν
σήμερον οἱ ἄνθρωποι εἰς πρώτην εὐκαρίαν ἐκ τοῦ χώρου τῶν σχέσεων
καὶ τῶν φροντίδων, ἀποδεσμεύονται ἐκ τῶν κοινῶν πραγμάτων, διὰ
νὰ σωθοῦν εἰς τοὺς τόπους τῆς τεχνικῆς ἀσκήσεως μὲ τὴν ἀφοσίωσίν
των εἰς τὰ θαυμάσια τοῦ κόσμου.

Ἡ καταναλωτικὴ ἀφοσίωσις σημαίνει λοιπὸν ἐν πρώτοις μίαν
ὑποτίμησιν τῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἀναγκάζει τοὺς
ἀνθρώπους νὰ σκληραγωγηθοῦν ἔναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ νὰ
μὴ δίδουν τόσην σημασίαν εἰς τὴν συζήτησιν. Ὅ,τι χρειάζονται πε-
ρισσότερον παντὸς ἄλλου, δὲν εἶναι ἡ ὁμιλία, ἀλλ' ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ θέα
τῶν οὐσιωδῶν πραγμάτων. Ὅσον δηλαδὴ ἡ κατανάλωσις αὐξάνει,
τόσον ἐλαττώνεται ὁ χρόνος τῶν προσωπικῶν σχέσεων καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους πᾶναι νὰ συγκινή ἢ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων.

“Ο,τι άπασχολεϊ τόν σημερινόν άνθρωπον, έχει ήδη συγκεκριμένη λύσιν, ώστε πρόβλημα να είναι ή ιδιοποίησις τής λύσεως. Άπό τής άπόψεως αúτης τὰ σύγχρονα προβλήματα είναι ιδιωτικής φύσεως. Δέν λύνονται διὰ τής συμμετοχής περισσώτερων, δέν είναι σύνδεσμοι μεταξύ τών ανθρώπων, αλλά διὰ τής ύπακοής του ενός, ό όποίος περιορίζεται καί ως πρòς τόν τόπον καί ιδίως ως πρòς τò ενδιαφέρον, ώστε να θέλη καί να δοκιμάζη, ό,τι τόν άπομονώνει καί εις άντάλλαγμα του επιτρέπει να γνωρίζη καί να επισκέπτεται τόν κόσμον, χωρίς να μετακινήται ούτε πνευματικώς ούτε εκ τής θέσεώς του.

Ο ΤΕΧΝΙΚΩΣ ΕΚΠΤΩΤΟΣ ΕΡΩΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ. Άκόμη καί εις τόν έρωτα οί άνθρωποι περιορίζουν σήμερα τούς λόγους των καί γίνονται «ρεαλισταί». Ό έρωτικός σύνδεσμος δέν θεωρείται ως άποκάλυψις τών έσωτάτων του ανθρώπου, άλλ' έξαντλείται εις τήν σωματικήν περιπέτειαν. Δέν χρειάζεται έπομένως ό άνθρωπος τήν πράξιν του έρωτος, ή όποία λέγεται έσωτερική σιωσις τής άφωσιώσεως, τόν έρωτικόν λόγον ως έκφρασιν του συγκλονισμού πρò του μυστηρίου, ό,τι δύο άγνωστοι άδελφοί συναντώνται έντός του κόσμου καί δημιουργούν τήν δυαδικήν των μοναδικότητα, διότι τò πράγμα καθυστερεί τήν σύμπτωσιν τών σωμάτων. Καιρός διὰ συναισθηματισμούς, ύποσχέσεις καί έξηγήσεις δέν ύπάρχει σήμερα, όπως ίσως υπήρχεν άλλοτε. Πρòς τί άλλωστε, άφου ή ύπόθεσις είναι εκ τών προτέρων γνωστή. Εις τόν έρωτα παρουσιάζεται με όλην του τήν ένάργειαν τò γεγονός, ό,τι ό άνθρωπος έχασε διὰ τόν άνθρωπον τήν προσωπικήν του διάστασιν.

Εις τόν άλλον άνθρωπον δέν διακρίνουν οί τεχνικοί άνθρωποι ένα παράλληλον πυρήνα του κόσμου, ώστε να συνδεθούν μαζί του έντός τής ύποκειμενικής αξιοπρεπείας, αλλά τόν αντιμετωπίζουν ως παλυσύνθετον μηχανημα, τò όποιον όμως με τούς καταλλήλους χειρισμούς είναι δυνατόν να θέσουν εις λειτουργίαν, διὰ τήν εκπλήρωσιν τών άτομικών των σχεδίων. Ό έρωσ έγινε διὰ τούτο μία τεχνική ίκανότης, εις τήν όποίαν εκείνοι έχουν μεγαλυτέραν άπόδοσιν, οί όποιοι δέν δημιουργούν έσωτερικόν σύνδεσμον, δέν σχετίζονται δηλαδή με τόν άλλον άνθρωπον εις τò βάθος του προσώπου των, άλλ' εφαρμόζουν ώρισμένους γενικούς κανόνας εις μίαν ειδικήν περίπτωση. Ός εκ τούτου προϋπόθεσις τής έρωτικής σχέσεως είναι σήμερα ή κοινή συμφωνία, ό,τι ή σχέση δέν θα βασισθῆ επί τής ύποχρεώσεως. Βεβαίως ή συμφωνία αúτη γίνεται συνήθως σιωπηρώς, είναι όμως όρος διὰ τήν έναρξιν καί τήν συνέχισιν ένòς συνδέσμου, ό όποίος θέλει να τοποθετηθῆ εκτός τής έσωτερικής προσφοράς.

Όταν όμως οί άνθρωποι δέν θέλουν ν' άφοσιωθούν καί παραλήλως ζούν έρωτικήν ζωήν, συζητούν κατὰ τύχην καί μόνον περιπραγμαμάτων, τὰ όποία δέν ύποχρεώνουν. Αυτό σημαίνει, ό,τι οί άνθρωποι

συνδέονται μεταξύ των έρωτικῶς, ὅπως θὰ έσχετίζοντο μὲ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα τοὺς έξυπηρετοῦν, χωρὶς νὰ ένοχλοῦν τὸν έσωτερικὸν ἄνθρωπον. Διὰ τὴν έξυπηρετήσιν αὐτὴν ὑπάρχουν ὠρισμένοι κινήσεις, δὲν χρειάζεται δηλαδὴ ἡ συνάντησις τοῦ ἀμοιβαίου βάθους, μίᾳ αὐθεντικῇ επέμβασις τοῦ ἀνθρώπου, ὅ,τι τοποθετεῖ καὶ χαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἐντὸς τοῦ λόγου. Τὸ περιεχόμενον τῆς ὁμιλίας ἔχει διὰ τὸν τεχνικὸν ἄνθρωπον σημασίαν, ἐφ' ὅσον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συντομεύσῃ τὴν ὁδὸν τῆς πράξεως. Τὸν τεχνικὸν ἄνθρωπον ἐνδιαφέρει ἡ συντομωτέρα διαδικασίᾳ τῶν ἔργων του, μίᾳ ἀπαίτησις, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑποκύπτει σήμερον καὶ ὁ ἔρως, τὸ λειτούργημα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὅπου ὅμως ὁ ἔρως δὲν ἔχει πνευματικὴν σημασίαν καὶ δὲν ἐξαναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὴν ὑπαρξίν του καὶ νὰ γίνῃ ἄξιος τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου, νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ εἰς τὸν έσωτερικὸν του κόσμον καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ, ὅ,τι εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος κατὰ βάθος, χάνει ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν ἄλλον ἄνθρωπον καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΑΝΤΙ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΣ. Δὲν συντομεύει σήμερον ὁ ἄνθρωπος μόνον τὸν ἔρωτα, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τὸν ἀναγκάζει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, νὰ αἰσθανθῇ τὴν φύσιν του καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ μίᾳν ἀπόφασιν, διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν προσωπικὴν του θέλησιν καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀλλὰ συντέμνει ὅλους τοὺς δρόμους τοῦ πνεύματος, δηλαδὴ δὲν θέλει νὰ καταλήξῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖνην τὴν πράξιν, ἡ ὁποῖα θὰ τὸν γενικεύσῃ μὲ τὸν συντομώτερον τρόπον. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ σημερινὴ ἐποχὴ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀντιερωτικὴ ἐποχὴ τῆς ἱστορίας καὶ δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον ὁ ἄνθρωπος έρωτικῶς λιμοκτονεῖ καὶ προσπαθεῖ νὰ τραφῇ μὲ ψυχία εἰκόνων καὶ ἤχων, ἀποχρώσεις καὶ ἀπηχήσεις τῆς έρωτικῆς ζωῆς, τὴν ὁποῖαν γνωρίζει μόνον ἐκ τῶν ἔξω.

Ταυτοχρόνως ὅμως ἡ τάσις τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου νὰ γενικεύεται καὶ νὰ λύνη τὰ προβλήματά του, χωρὶς νὰ συμμετέχῃ ὁ ἴδιος, δὲν τοῦ παρουσιάζει ζητήματα νοήματος, ἀλλ' ὑποχρεώσεις συγκεκριμένων πράξεων. Διὰ τοῦτο τὰ θέματα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου δὲν τὸν χρειάζονται προσωπικῶς, δὲν ἀνέχονται συνεπῶς τοὺς λόγους του, ἐφ' ὅσον πηγάζουν ἐκ τῆς προσωπικῆς του ζωῆς, ἀλλ' εἶναι θέματα προγραμματισμοῦ, ἐπιβάλλουν δηλαδὴ μίᾳν ἐκτέλεσιν, ἡ ὁποῖα ἀποκλείει ἄλλην εὐθύνην, πλὴν τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς. Ὅπως εἰς τὸν ἔρωτα ἡ συνομιλία, ὅ,τι έσωτερικεύει τὸν ἄνθρωπον, ἔγινε περιττὴ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ εἰς τὰ θέματα τῶν ὑπολοίπων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀναγκαστικῶν συζητήσεων προέχει ἡ κατάστρωσις καὶ ἡ ἐφαρμογὴ ἐνὸς προγράμματος.

Τὸ ζήτημα μόνον εἶναι, πῶς θὰ λυθῇ τεχνικῶς ἡ δυσκολία καὶ

διὰ τοῦτο, ὅσοι ἔχουν συγκεκριμένας προτάσεις, πρέπει νὰ τὰς θέσουν ἐπὶ τάπητος. Περιττὰ λόγια εἶναι χαμένη εὐκαιρία καὶ τὸ συμφερότερον θὰ ἦτο νὰ εὐρεθῆ ἀμέσως τὸ σχέδιον, ὥστε νὰ ὀρισθοῦν οἱ ἀρμόδιοι διὰ τὴν ἐφαρμογὴν του. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ὅσοι ἔχουν ἀποδεδειγμένως, ἐπὶ τῇ βάσει ἀριθμητικῶν στοιχείων, ἀποδοτικὰ σχέδια, εἶναι οἱ ἐορταζόμενοι τοῦ καιροῦ μας. Οἱ ἄνθρωποι σήμερον δὲν ἀνταλλάσσουν σκέψεις, δὲν ἐπισκέπτονται εἰς τὴν ὁμιλίαν των, ὅσους εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς δεχθῶν, ἀλλὰ τρέχουν πίσω ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὰ καλύτερα προγράμματα. Συνομιλία γενικοῦ ἐνδιαφέροντος σημαίνει ὡς ἐκ τούτου εἰς τὴν ἐποχὴν μας σύγκρισιν ἐντολῶν τεχνικῆς προοπτικῆς. Παράδειγμα ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ αποτελοῦν τὰ διάφορα συνέδρια, εἰς τὰ ὅποια οἱ σύεδροι ἀνταλλάσσουν τὰ σχέδιά των ἢ τὰ σχέδια τῶν ἐδικῶν, τοὺς ὁποίους μισθοδοτοῦν καὶ μεταφέρουν μαζί των, συνέδρια, τὰ ὅποια ναυαγοῦν, ὅταν δύο ἢ περισσότερα τεχνικὰ προγράμματα παρουσιασθοῦν ὡς ἰσοδύναμα, ἀλλ' ἀσυμβίβαστα μεταξύ των.

Κατὰ τὸ πρότυπον τῶν δημοσίων συζητήσεων καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς των συνομιλίαις οἱ ἄνθρωποι παύουν σήμερον νὰ ἐκφράζωνται, διὰ νὰ συνηνοηθοῦν ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ ἢ νὰ ἐπιτύχουν μὲ μίαν τεχνικὴν κίνησιν προμελετημένης σκοπιμότητος τὴν ἐπικρότησιν τῶν σχεδίων των. Ὅ,τι δηλαδὴ χάνεται διὰ τῆς τεχνικῆς αὐτῆς συνομιλίας, εἶναι τὸ θέμα ἄνθρωπος, ὁ ὑπεύθυνος λόγος ὡς φορεὺς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος ἐν τούτοις δὲν παρακμάζει, μόνον ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζεται, ἀλλὰ δὲν ἐκφράζεται, ἐπειδὴ ἡ κατάπτωσίς του ἔχει προηγηθῆ. Μὲ τὴν τεχνικὴν του συναίρεσιν εἰς μίαν καὶ μόνην ἀπασχόλησιν καὶ τὴν μεσίτευσιν τῶν ὑπολοίπων πνευματικῶν του λειτουργιῶν ἐξανεμίζεται ἡ ἐσωτερικὴ του ζωὴ, ὥστε ὄχι μόνον νὰ μὴ παρουσιάσῃ τὸ περιεχόμενόν του πρὸς μίμησιν, ἀλλὰ νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν γλωσσικὴν του ἔκφρασιν νὰ συγκαλύψῃ αὐτὴν τὴν ἀπώλειαν πάσῃ θυσίᾳ. Μάλιστα οἱ περισσότεροι προσπαθοῦν σήμερον, ὅταν ὁμιλοῦν, ἀντὶ νὰ φέρουν εἰς τὴν κοινὴν θέαν, ὅ,τι εἶναι κατὰ βάθος, νὰ κρύψουν τὴν ἐσωτερικὴν των κενότητα μὲ τὴν στροφὴν τῆς προσοχῆς τῶν ἄλλων εἰς ἐκεῖνα τὰ σημεῖα, τὰ ὅποια τοὺς περιποιοῦν τιμὴν ἢ ἐὰν τὰ σημεῖα αὐτὰ εἶναι γνωστά, εἰς τὰ ἀσήμαντα πράγματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, τὸν πάντοτε ἀποδοκιμαζόμενον τρόπον τῆς συμπεριφορᾶς τῶν τρίτων καὶ ὅ,τιδήποτε δὲν ἔχει προσωπικὴν σημασίαν διὰ τὸν εἰσηγητὴν τοῦ θέματος.

Η ΕΤΕΡΟΘΑΛΗΣ ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ. Ἡ ὁμιλία, εἰς τὴν ὁποίαν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος ἀποφεύγει ν' ἀναμείξῃ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνει, ὅ,τι γενικῶς λέγεται ἢ ἰσχυρίζεται ὡς προσωπικὴν ἀποψιν, ὅ,τι τὸν βεβαιώνουν ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἐπὶ συμβάσει ἀνοθέσει νὰ τοῦ μεταδίδουν, τί πρέπει νὰ γνωρίζῃ, λέγεται

φλυαρία. "Ότι μέχρι σήμερον ἦτο γνωστὴ ἢ πρώτη περίπτωσις τοῦ πράγματος, ἢ ἀνεύθυνος ἐπανάληψις ὄσων δεξιά καὶ ἀριστερὰ κοινολογοῦνται καὶ ὅτι ἢ ἐπανάληψις αὐτὴ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας συστηματοποιεῖται, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ προμηθεύωνται ἐκ συγκεκριμένων πηγῶν, ὅ,τι ἐν συνεχείᾳ μεταδίδουν, διὰ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν. Ἡ ὁμιλία παραιτεῖται σήμερον τοῦ ἀνθρώπου χάριν τῆς ἑτεροθαλοῦς ἀδελφῆς, ἢ ὅποια τὸν ὑποχρεώνει νὰ θυσιάσῃ, ὅσον ὁμιλεῖ, τὴν προσωπικὴν του παρουσίαν. Διὰ τὴν φλυαρίαν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη προσώπων, ἀλλ' αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ ἀπουσία τοῦ ἐγὼ καὶ τοῦ Σὺ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς γνώρισμα.

"Όταν, ἀντὶ νὰ ὁμιλῇ, ὁ ἄνθρωπος ἀπλῶς καὶ μόνον φλυαρῇ, δὲν ἀπευθύνεται εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐνώπιόν του, δὲν χαρίζει τὸν λόγον του εἰς τὸν συγκεκριμένον ἄνθρωπον, μὲ τὸν ὁποῖον συνομιλεῖ, διότι καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἐκφράζεται ὡς ἐγὼ, ἐφ' ὅσον ὅσα μεταδίδει, δὲν τοῦ ἀνήκουν, ἀλλ' ἀπλῶς συναρμολογεῖ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι προϋπάρχουν, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν ἀρχὴν των ἐντὸς του. Ἡ συναρμολόγησις αὐτὴ συντελεῖται κατὰ κάποιον τρόπον μ ε σ φ ἐκείνου καὶ ὄχι ἐκ μέρους του. Ὁ ἄνθρωπος προσφέρεται τότε εἰς μίαν ἐκφρασιν, ἢ ὅποια περιγράφει καὶ ἐξηγεῖ τὰ πάντα, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις. "Αν τύχη λοιπὸν νὰ ἔχη λάθος καὶ διὰ τὸ σφάλμα του δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προβάλλῃ δικαιολογίαν, τὸ γεγονὸς δὲν τοῦ κάνει καμμίαν ἐντύπωσιν, ἐφ' ὅσον ἐσωτερικῶς ὅλα μένουν ὅπως ἦσαν καὶ τὰ πράγματα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι, ὅπως ἐλέχθησαν ἢ καὶ ἀντιστρόφως, χωρὶς ἢ πραγματικὴ των ὄψις νὰ ἔχη ἰδιαιτέραν σημασίαν.

Ὁ φλύαρος λόγος δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ὑποστηρίζει καὶ διὰ τοῦτο δὲν προσέχει εἰς τὴν ἀντίδρασιν ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους συμβατικῶς ἀναφέρεται. Κατ' οὐσίαν τοῦ εἶναι ἀδιάφορον, ποῖοι ἀκριβῶς εἶναι οἱ ἀκροαταὶ του καὶ πῶς τὸν ἀντιλαμβάνονται, ἀρκεῖ νὰ ἔχουν τὴν ὑπομονὴν νὰ τὸν ἀκούσουν. Συμβαίνει λοιπὸν νὰ συναντῶνται τυχαίως ἢ κατόπιν προσκλήσεως δύο ἢ περισσότεροι ἄνθρωποι καὶ νὰ περνοῦν μερικὰ λεπτὰ διηγούμενοι ὅ,τιδήποτε, μὲ μόνην ἐπιμέλειαν νὰ μείνουν ἐκτὸς τῶν λεγομένων καὶ τελικὸν ἀποτέλεσμα ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ μετανοοῦν διὰ τὴν ὥραν, τὴν ὁποίαν ἔχασαν, χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ τοὺς ἐμποδίξῃ, ὅταν παρουσιασθῇ ἢ ἐπομένῃ εὐκαιρία, νὰ ἐπιδοθοῦν καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀποσιώπησιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου.

Μὲ τοὺς λόγους τῆς ἀποσιωπήσεως αὐτῆς δὲν δημιουργεῖ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος τὸ μέχρι στιγμῆς ἄφατον, ἀλλὰ συνεχίζει ἕνα θόρυβον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ συγκαλύψῃ τοὺς σιγωμένους λόγους τοῦ θάθους. Ἄντὶ διὰ τοῦτο ἢ συνομιλία του νὰ ἔχη τὴν ρίζαν τῆς εἰς τὸ μυστήριον τοῦ εἶναι, εἶναι μία εὐκαιρία ὑπεκφυγῆς, τρόπος παραμονῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπου ἢ ὁμιλία αὐτὴ πρέπει νὰ περιμένῃ τὴν σειρὰν τῆς, ὅπου δηλαδὴ πρόκειται περὶ συλλογικῆς προσπαθείας νὰ μείνουν οἱ ὁμιλοῦντες ἐκτὸς τοῦ θέματος, δὲν ἀνα-

τείνεται ἐπομένως κανείς, ἡ συνομιλία στερεΐται ἐσωτερικῆς ἐντάσεως καὶ ὁμοιάζει πρὸς μίαν ἐπιφάνειαν μὲ πολλὰς καὶ διαφόρους κηλίδας. Θέματα ἀναπτύσσονται μέχρις ἐνὸς σημείου, ὅποτε κάποιος ἐνθυμεῖται μίαν διασκεδαστικὴν ἱστορίαν καὶ συγκεντρώνει τὴν γενικὴν προσοχὴν, μέχρις ὅτου κάποιος ἄλλος παρατηρήσῃ, ὅτι γίνεται κακὴ ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων καὶ ἀπειληθῆ πρὸς στιγμὴν φιλονεικία, χωρὶς ὅμως ἢ διένεξις ν' ἀξίζη τὸν κόπον, ἀφοῦ θὰ πρέπει νὰ μάθουν, ὅσοι δὲν ἦσαν παρόντες, τί ἀκριδῶς συνέβη πρὸ ἡμερῶν εἰς τὸ τάδε μέρος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐκθέτουν ἀπὸ κοινοῦ οἱ κατατοπισμένοι, ἕως ὅτου συναθροίσῃ τοὺς συνομιλητὰς μίαν νέα παρατήρησις, διὰ νὰ τεθῆ εἰς τὸ περιθώριον ὑπὸ τοῦ ἐπομένου θέματος τῆς φλυαρίας.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΩΠΑ. Ἐκ τῆς ὁμιλίας καὶ τῆς συνομιλίας ἀπουσιάζει σήμερον ἡ ἐσωτερικὴ συνέπεια. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι τυχαῖον, ἀλλ' ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν συμμετέχει εἰς τοὺς λόγους του. Ὅπως οἱ δημοσιογράφοι ἐξ ἐπαγγελματικῆς καθήκοντος συντάσσουν ἄρθρα δι' ὅλα τὰ θέματα, κάποτε μάλιστα παρὰ τὴν πεποίθησίν των, θίγουν καὶ εἰς τὴν συνομιλίαν των οἱ ἄνθρωποι ἄλλοτε τὴν μίαν καὶ ἄλλοτε τὴν ἄλλην ὑπόθεσιν, ἀρκεῖ πρὸς στιγμὴν νὰ προσελκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ ὅπως ἡ ἐφημερίς δὲν ἔχει εἰς τὸ καθημερινὸν πλῆθος τῶν εἰδήσεών της καμμίαν ἐσωτερικὴν ἐνότητα, ἀλλ' εἶναι κατὰ μέγα μέρος τελικὴ σύνθεσις πληροφοριῶν, αἱ ὁποῖαι ἔρχονται ἐκ τῶν περάτων τοῦ κόσμου οὕτως ὥστε, ὅσοι δίδουν τὴν ὀριστικὴν των διατύπωσιν, νὰ εἶναι ἀνεύθουνοι διὰ τὸ περιεχόμενον των, κατ' ἀνάλογον τρόπον καὶ ἡ συνομιλία εἶναι μίαν σύνθεσις ἐπεισοδίων, χωρὶς εἰρμόν, μὲ μόνην δικαιολογίαν, ὅτι γεμίζει τὸ κενὸν τοῦ χρόνου. Εἰς τὴν ἐφημερίδα εὐρήκεν ἡ σημερινὴ συνομιλία τὸ κλασσικόν της πρότυπον.

Ὅταν συνομιλοῦν, δὲν εὐρίσκουν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι τὴν εὐκαιρίαν νὰ γυμνάσουν τὴν πνευματικὴν των πειθαρχίαν, νὰ συγκρατηθοῦν εἰς τὸ οὐσιῶδες καὶ νὰ τὸ προσκαλέσουν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν ἔκφρασιν. Ὁ λόγος τῶν συνδιαλεγόμενων ἀνθρώπων, ἀντὶ νὰ κατευθύνεται σήμερον εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος λόγῳ θέσεως τὸ ἀκούει, νὰ εἶναι δηλαδὴ μίαν προσφώνησις, ἢ διατύπωσις ἐνὸς θέματος χάριν τοῦ παρόντος ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν σειρὰν του εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὸν παρακολουθήσῃ, νὰ τὸν παραδεχθῆ, νὰ τὸν συμπληρώσῃ ἢ νὰ τὸν τροποποιήσῃ, θαλασσοπορεῖ χωρὶς κατεύθυνσιν καὶ χωρὶς τὴν ἐλπίδα νὰ τοῦ δείξῃ κάποιος τὸν δρόμον. Ἐν ὅσῳ ὅμως ὁ λόγος τῆς ὁμιλίας παύει νὰ προϋποθέτῃ τὸν συνομιλητὴν, νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ παρακολουθῆ τὴν ἔκφρασιν, νὰ στρέφεται πρὸς τὰ ἔσω, νὰ παρατηρῆ, τί γνωρίζει καὶ τί πρέπει νὰ μάθῃ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον παύει καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὸν εἶπε, νὰ ἔχῃ ἀπήχησιν καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύπτῃ τὴν ὕπαρξιν του.

Μόνον κατὰ τὰ φαινόμενα γίνεται λοιπὸν σήμερον ἡ ὁμιλία γέφυρα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὄταν τοὺς συγκρατῆ τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου, ἀποτελεῖ τὴν ὄψιν ἐνὸς προσωρινοῦ δεσμοῦ, ἢ ἰσχὺς τοῦ ὁποίου ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἄνθρωποι κάνουν τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ θίξουν, ὅσην ὥραν μείνουν μαζί, τὰ πραγματικά των προβλήματα. Διὰ τοῦτο ἡ ὁμιλία σήμερον ἐκφράζεται, ὡς ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀκροατής, κατὰ βάθος δηλαδὴ δὲν χρειάζεται τὸν ἄλλον ἄνθρωπον καὶ ὅταν ἐκεῖνος ὑπάρχη, τὸν παρακάμπτει, ὥστε νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καὶ νὰ μάθῃ ὁ ἄνθρωπος, τί εἶπε καὶ τί εἶναι. Ἀναχωρεῖ λοιπὸν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν προσκρούει ὅμως πουθενὰ καὶ χάνεται, χωρὶς οὔτε αὐτός, ὁ ὁποῖος τὴν διειτύπωσεν, οὔτε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔπρεπε νὰ τὴν δεχθῆ, νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν τύχην τῆς. Ἀφοῦ ὅμως δὲν ἐπιστρέφει εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὴν ἐκφράζει, δὲν τὸν βοηθεῖ νὰ κερδίσῃ μίαν ἀπόστασιν ἐκ τῆς ὑπάρξεώς του, νὰ τὴν παρατηρήσῃ ἐκ τῶν ἔξω, νὰ τὴν συλλάβῃ, ὅπως εἶναι καὶ νὰ τὴν συγκρίνῃ πρὸς τὴν δυνατότητά της, τὴν ὑπόδειξιν καὶ συνάμα τὴν προσφορὰν τοῦ ἄλλου.

Ὅσοι ὁμιλοῦν, συνεπῶς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, φαίνονται ὅτι «συν»ομιλοῦν λόγῳ κοινωνικῆς ἀπλῶς ὑποχρεώσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ὠρισμένοι θὰ ἤθελαν ν' ἀπαλλαγοῦν καὶ τὴν ὁποῖαν οἱ περισσότεροι προσπαθοῦν νὰ τυποποιήσουν, ὥστε νὰ χάσῃ ἐντελῶς τὸ περιεχόμενόν της. Εἰς τὴν πραγματικότητά ὅμως ἀνέχονται μόνον τὴν ἔκφρασιν τῶν λόγων, τοὺς ὁποῖους ἐδέχθησαν καὶ ἀφοῦ διατυπώσουν μὲ τὴν ἰδικήν των φωνήν, δὲν τοὺς ἀκολουθοῦν εἰς τὴν πορείαν των, ὅπως δὲν παρακολουθεῖ ὁ ὑπάλληλος τὸ ἔγγραφον τῆς ὑπηρεσίας, ἀφοῦ τὸ σφραγίσῃ καὶ τὸ παραδώσῃ ἐν συνεχείᾳ εἰς ὅσους τὸ διακπεραιώσουν περαιτέρω. Ὅπως δι' ὅ,τι συμβαίνει, ἀφοῦ τοποθετήσῃ τὴν σφραγίδα τῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποῖαν ἐκπροσωπεῖ, δὲν εἶναι ὁ ὑπάλληλος ὑπεύθυνος, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ τεχνικὸς ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται ὑποχρεώσεις δι' ὅ,τι εἶπεν, ὡς ἐὰν μὲ μόνην τὴν ἔκφρασιν του εἶχεν ἐκτελέσει τὸ τεχνικόν του καθήκον. Ἡ ὁμιλία ἀποστρέφεται σήμερον τὸν ὁμιλοῦντα καὶ ὅταν δὲν θεωρῆται ἐνοχλητικὴ ἀπαίτησις ἐκ μέρους τῶν ἀργοσχόλων, δικαιολογεῖται ὡς ὑποχρέωσις ἀπέναντι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τῆς δανείζουν τὸ περιεχόμενόν της, τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ὑπάρχη χωρὶς ν' ἀνήκῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς ἐπιβάλλουν νὰ παραιτηθῆ τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τῆς πραγματικῆς τῆς οὐσίας.